

Zalai meteorészlelők találkozója

Zalaegerszegen immár harmadszor került sor kimondottan meteorészlelők találkozására. 2000-ben 37 fő részvételével két napos találkozót tartott a zalai megyeszékhelyen az MCSE Meteorészlelő Szakcsoportja a Vega Csillagászati Egyesület szervezésében és szponzorálásával. 2002-ben országos helyett csak regionális jelleggel találkozott Nyugat-Magyarország három igen aktív amatőrcsillagászati egyesületének (APCSE, GAE és VCSE) tagsága: összesen 22-en jöttek össze a forró nyári melegben két előadás és egy beszámoló meghallgatására, és zárták kiadós közös vacsorával a napot (l. <http://www.vcse.hu>). A 2004. február 7-i találkozóval, amely ugyan szándékosan csak megyei jelleggel lett megszervezve ismételten a Vega Csillagászati Egyesület által, mégis úgy érezzük, sikerült hagyománnyá emelni a két évente Zalaegerszegen tartott meteoros találkozókat. Összesen 26-an voltak kíváncsiak a rendezvényen elhangzó előadásokra, amely a várakozásainkat jelentősen felülmúlta és további kitarító meteoros munkára lelkesít.

A délelőtti VCSE Közgyűlést követő rövid szünet után, majdnem pontosan délben kezdődött a „Meteorészlelők Találkozásának” programja. A Nagykanizsai Amatőrcsillagászati Egyesület 6 tagja mellett 18 VCSE-tag vett részt, és két „nem zalai” vendégünket is örömmel láttuk a találkozón. *Felső Géza* megnyitó szavai után az első előadó *Csizmadia Ákos* volt, aki „A legrégebbi meteorithullások” címmel tartott 25 percen áttekintést ókori meteorithullásokról az egyiptomi szövegek, valamint arab, görög és római írók feljegyzései alapján. A rendkívül érdekes történeti előadást követően csak úgy záporoztak a kérdések a Kába-kő mibenlétét illetően az előadóhoz, aki nagyon helyesen megjegyezte, hogy a kő – az iszlám számára szent tárgyról lévén szó – csak utazók elbeszéléseire alapozott hagyományból tekinthető meteoritikus eredetűnek, megfelelő természettudományos vizsgálatokat nem lehet elvégezni; egyébként is, ha kőmeteorit lenne, történetének ismert több mint 2000 éve alatt elporladt volna, különösen a Kába-követ az utolsó 1500 évben sújtott tűz miatt (amelyek következtében egyébként három darabra esett szét). Ezután *Csizmadia Szilárd* 50 perces előadása következett, amelyben egyfelől a meteorrajzok pontosságát és a belőlük levonható következtetéseket tekintette át (előadásának ezen része írásos formában is meg fog jelenni a *Meteorban*), majd a VCSE tagjainak 1992 és 2003 között készített vizuális, fotografikus, teleszkopikus és videós megfigyeléseit tekintette át, és megfogalmazta, milyen jövőbeli teendők vannak a feldolgozást illetően a saját, valamint az MCSE Meteormegfigyelő Szakcsoportja archívumában fekvő többi észlelésekkel, amelyek igen értékesek a tudomány számára. A jó hangulatú előadást ebéd-szünet követte, ahol a résztvevők jóízűen fogyasztották el a Simonkay Piroska és Fajnor Éva által prezentált szendvicseket és egyéb finomságokat.

Ezt követően *Szabados László* lépett porondra és tartott egyórás, rendkívül érdekfeszítő előadást „Távolságmérés az Univerzumban” címmel. A meteorcsillagászáttól ugyan távol eső, de a találkozó színességét mindenképp növelő előadásban a jelenlévők nagyon új dolgokról is hallottak, és jelentősen fejleszthették ismereteiket a csillagászati távolságmérés módszereit illetően. Megbizonyosodhattunk róla, hogy a kellő alaposággal előkészített és kivitelezett, gondosan elemzett mérések – amelyek idő-

ben és energiában egy csillagásznak akár egy-két évi munkáját is felöllelhetik! – valóban megbízható adatokat szolgáltatnak a csillagok és az extragalaxisok távolságát illetően. Kiemelendő Felső Gézának az előadás után elhangzott kérdése, miszerint mi volt a csillagászat legnagyobb melléfogása a távolságmérésben? Az előadó alapos megfontolás után azt találta, hogy valószínűleg a múlt század tízes éveiben történt a legnagyobb melléfogás, amikor a spirálködöket a mi galaxisunk részeinek tartották, noha már a megfelelő távolságmérési módszer alapjai rendelkezésre álltak (a cefeida parallaxis), bár a csillagközi fényelnyelést csak az 1930-as években, a cefeidák két különböző populációját pedig az 1940-es években fedezték fel, és ezek jelentős befolyással bírtak a meghatározott távolságadatokra. Ezt az előadást *Bedő Veronika* érdekesítő áttekintése követte, amelyben „Meteoritok a Holdról, a kisbolygókról és a Marsról” címmel a címben említett égitestekről a Földre esett meteoritok katalógusát mutatta be. Igazán izgalmas volt tudatunkban rögzíteni, hogy a Földön is lehet találni ezekről az égitestekről közetanyagot – jó észben tartani, hogy az űrszondák még nem szállítottak, csak a Holdról közeteket a Földre! A Vestát illetően még terv sincs (az összes Földre hullott meteorit 6%-a a Vestáról származik), és más kisbolygók közetanyaga is még csak természetes úton került a Földre. A Stardust űrszonda – amely üstökösport fog szállítani majd a Földre – még nem tért vissza bolygónkra, a Marsról közetet hozni (vagy bármely más bolygóról) még eléggé a távoli jövőben (reális talán csak a 22. század?) rejtőzik. Ezért ezen meteoritok tanulmányozása igen fontos ezeknek az égitesteknek a megismerése szempontjából. Mivel pedig az Antarktiszon heverő kavicsok, kövek és szikladarabok közül átlagosan minden 500–1000-ik darab égi eredetű, nem hiábavaló az előadó utolsó mondatában elhangzott figyelmeztetése: menjen mindenki a kertjébe meteoritot keresni! (Nemrégiben egyébként Hegyhátsálon találtak meteoritot.) A kora délutáni előadásokat *Fitos Péter* összefoglalója zárta, amelyben az érdekesebb modernkori (19–20. századi) földi meteorithullásokat ismertette, külön kitérve a Tunguz-eseményre. Ebből az előadásból kiderült, hogy a meteorithullás egyáltalán nem ritka esemény, sőt... Mindkét előadó igen szép képeket illusztrálta előadását.

Az újabb kávé (vagy inkább pogácsa-) szünetet követően *Szente Hajnalka* előadásában sikerült felidézni az 1994-ben történt, folyamatosan észben tartandó esemény 10. évfordulóját: a Shoemaker-Levy 9 üstökös Jupiterbe csapódását. Őt *Zelkó Zoltán* követte, aki videós teamefigyeléseiből mutatott be izelítőt, elsősorban hasznos technikai tapasztalatait illetően, amelyeket egy mindössze 30 ezer forintos panelkamerával szerzett. (A felvételek a www.vcse.hu oldalon megtekinthetők.) A nem kevés humorral fűszerezett előadást a hallgatóság igen élénk tetszésnyilvánítása követte, és azonnal megkezdődött az érdeklődő amatőrök között a további tapasztalatszeres és az eszközösszeállítás tanulmányozása.

Több előadás nem volt, de a találkozó nagy sikerrel zárult. Mindenki sok tapasztalattal és élménnyel távozott. Az előadások anyaga remélhetőleg írásos formában is megjelenik később. Addig is az előadásokon levetített diák megtekinthetők a www.vcse.hu címen.

A következő zalaegerszegi meteoros találkozót 2006-ra tervezzük – ezúttal ismét országos jelleggel.

CSIZMADIA SZILÁRD